

## Politični oddelek.

### Cesarjeva sedemdesetletnica.

„Sedemdeset — mnogo je let“, poje slovenski pesnik in dostavlja, da „zarja večerna — slava nezmerna“. In teh pesnikovih besed se spominjamo danes, v predvečer rojstnega dneva našega milega vladarja. Z jutrišnjem dnem stopi cesar Franc Jožef I. v sedemdeseto leto svoje starosti in vsi avstrijski narodi, pozabivši vsa nasprotja in vse težave, se bodo združili, da v lepi harmoniji poslave ta redki praznik.

Sedemdeset — mnogo je let. Če velja to za navadnega človeka, v koliko večji meri mora to veljati za vladarja velike države, ki nima prenašati samo svojih skrbi, nego ima skrbeti za milijone in milijone državljanov za blagor države, za njen ugled in za njeno veljavo. In nemila usoda je našemu ljubljenu vladarju naložila le preveč skrbi in mu v kupo življenja natočila toliko grenkobe, da bi jo malokateri zemljan mogel prenesti.

Pred stvarnikom smo vsi jednaki, najmočnejši vladar in najrevnejši proletarec. To nam posebno jasno kaže našega vladarja, kateremu ni bilo prizanešeno nobeno gorje, in katerega so kar zapored zadele grozne katastrofe.

V časih revolucije je zasedel še mladenič prestol svojih dedov, a ni mu bilo dano, da bi ohranil vse, kar je bilo v prejšnjih časih pridobljeno z velikimi žrtvami. Avstrija je izgubila lepe plodovite provincije v Italiji in bila je pahnjena iz Nemčije, a jedina tolažba našega viteškega cesarja je, da je storil vse, kar je bilo v njegovih močeh, da odvrne to nesrečo, da je njegova armada v vseh teh krvavih bojih ohranila staro slavo, in da je h kraljestvom in deželam, združenim izza davnih časov pod habsburškim žezlom, pridobil dve novi provinciji, namreč Bosno in Hercegovino, in da se je stara država kulturno in gospodarsko znamenito povzdignila.

Poleg teh zunanjih nesreč, med katerimi najdemo le malo svetlih trenotkov, zadele so našega cesarja še druga nič manj pekoče in velike nesreče. Brat mu je bil daleč od domovine, tam v daljni Ameriki ustreljen, jedini sin, dedič slavne krone, je v najlepših letih nena doma izdihnil, in naposled je bila še na grozovit način umorjena cesarica, ljubljena soproga in tolažnica cesarjeva.

To je pač veliko bridkosti in da jih je naš viteški vladar prestal, če tudi mu še danes krvavi srce, to kaže v posebno lepi luči njegovo zavest, da mora vladar zatajiti in zadušiti svoje bolesti, ker ne živi sebi nego svojim narodom in domovini.

Krepak na duši in na telesu praznuje cesar letos svojo sedemdesetletnico. In mej tistimi, ki pošiljajo danes goreče molitve k Bogu, naj dodeli ljubljenu cesarju še dolgo let ljubo zdravje, da bi še dolgo nosil slavno krono in vladal svoje narode s krepko roko in s tisto

čudovito modrostjo, ki mu je pridobila neizmerno slavo po vsem svetu, se nahaja tudi cesarski vedno zvesti hiši slovenski narod, ki ga v svoji sredi nima sina, da bi z navdušenjem in z radostjo ne pel: Bog ohrani, Bog obvari, nam cesarja, Avstrijo!

### Politični pregled.

**Körber v Ischlu.** — V ponedeljek popoldne je ministrski predsednik dr. Körber odpotoval na cesarski dvor v Ischl. Oficijozno se je sicer razglasilo, da je šel samo o tekočih resortnih zadevah poročat, ali tako naivnih ljudi ni dandanes več dobiti, ki bi oficijoznim zatrdilom sploh še kaj verjeli. Brez dvoma je torej, da bo Körber tudi v splošnem političnem položaju cesarju poročal. Kakor znano, ima vlada za sedaj namen, sklicati koncem meseca septembra državni zbor, a Körber si bo bržčas pri tej priliki izprosil tudi cesarjevo privoljenje za izvršitev tistih načrtov, ki jih je vlada pripravila za slučaj, ako bi državni zbor ne mogel funkcionirati, kar je prav verjetno. V čem obstoje ti načrti, tega ne ve noben list povedati. Morda imajo venderle tisti prav, ki trde, da Körber tega še sam ne ve.

**Proračun za leto 1901.** — Češki „Národní Listy“ poročajo, da je proračun za leto 1901. v poglavitnih točkah že dovršen. Posvetovanja finančnega ministra z dotičnimi resortnimi ministri se bodo vršila v najkrajšem času, tako da bo proračun sredi meseca septembra popolnoma izgotovljen in goden, da se predloži državnemu zboru.

**Obnovitev desnice** se dan na dan pretresa v raznih listih. Poljaki in nemška katoliška stranka se izrekajo večinoma za obnovitev desnice, toda vse te ljubavne ponudbe ne najdejo mej Čehi pravega odmeva. Splošno naglašajo Čehi, da jim stara desnica ni nič koristila, in da v tako večino, kakršna je bila ta deenica, nikakor več ne vstopijo. Zdaj se je v tej zadevi oglasil tudi jeden najvplivnejših voditeljev češkega kluba, poslanec Pacak. Ta pravi glede obnove desnice v svojem glasilu: Ne rečem, da se je to vprašanje preživelo, ali da je postalo celo nevarno. Pokazati hočem le, da ni prav, ako se s češke strani vedno precenjuje važnost starega železnega obroča. Desnica, kakršna je bila, ni več mogoča in ravno Čehi naj bi že skoro jenjali klicati po njeni obnovitvi, kajti provzročila jim je več presenečenj, nego koristij. Mi smo gotovo vneti za večino in jo hočemo imeti in tudi tedaj, ako bi bila sestavljena iz tistih strank, kakor dosedanja, toda imeti mora določen program, kateremu se ne sme izogniti nobena stranka in po katerem mora biti uravnan vsak njen važnejši nastop. Stara desnica se je razbila vsled tega, ker je bila brez programa. To so pokazala razna glasovanja. Čehi so bili končno prisiljeni, pričeti politiko na lastno roko. Nova desnica z določnim programom je torej nujno potrebna, toda sedANJI položaj ni ugoden za tako delo. Voditelji katoliške ljudske stranke so nas sicer že vabili ter nam stavili pogoje, pod katerimi naj bi vstopili v staro zvezo, toda misliti morajo, da oni bolj potrebujejo nas, nego mi njih, in morajo torej biti pripravljeni na pogoje od naše strani. Mi zahtevamo določnega, jednotnega programa. Predno pa bomo mogli merodajne kroge prepričati o umetnosti te zahteve, bo preteklo še mnogo časa, in zatorej je nova parlamentarna večina še daleč.

**General Komarov o poroki srbskega kralja.** — Znani ruski general Komarov je v svojem listu „Svět“ napisal poroki srbskega kralja epilog, ki je evropske politične kroge močno vznemiril. Komarov je srbski kraljevski dvojici tako-le čestital: Živel slovanski kralj Aleksander s svojo kraljico, ki ni prišla iz tujine, marveč iz domovine. Živela ljubezen! Naj bi živela Srbija v Slovanstvu in v objemih Rusije;

naj pogine vse, kar je sovražno slovanski časti, slovanskemu bratstvu in slovanski jedinstvi!

**Srbija.** Poroka srbskega kralja z malo vdovo Drago Mašinovo se je torej vendar izvršila, vzlic vsemu nasprotovanju od strani razkralja Milana in tistih, ki stoje za njim. Draga Mašinova je danes srbska kraljica. Ta mala vdova ni samo sebi znala priboriti kraljevsko krono, nego je znala tudi mahoma predrugačiti ves politični položaj. Dunajski kabinet že pol stoletja ni čakal tako eklatantnega poraza, kakor to pot. Mala vdova, ki so jo zasmehovali vsi avstrijski oficijozji, je sijajno premagala vso našo diplomacijo. Še pred nekaj tedni je bila avstrijska diplomacija pravi gospodar Srbije, ki jo je po njenih interesih vodil razkralj Milan. Rusija je bila potisnjena v kot in se ni mogla ganiti. In danes? Ruski car je bil priča pri poroki kralja Aleksandra in kraljice Drage, razkralj Milan ne sme stopiti na srbska tla, najzvestejši njegovi pristaši so bili odpravljeni od služb in vpliva. Milanove žrtve izpuščene iz ječe. Prevrat je popoln. Prej se je v Srbiji delala politika, kakor so jo narekovali na Dunaju in v Pešti in je vladalo mej kraljem in narodom nasprotje; danes je srbska politika v soglasju z rusko, mej narodom in kraljem se je dosegla popolna harmonija, nasprotje pa je nastalo mej Srbijo in Avstro-Ogrsko. Kdor pozna smotre avstrijsko-madžarske politike, tisti vidi, da je ta politika naperjena zoper slovanske interese in bo potem tudi vedel, kako mu je soditi o prevratu, ki se je zgodil v Srbiji, in vsled katerega se je Srbija zopet povrnila k slovanski politiki.

**Viljem Liebknecht.** — V Berlinu pokopali so v nedeljo moža, ki je za razvoj socialne demokracije v pravem pomenu besede to isto, kar je bil Bismarck za ustanovitev Nemčije. Ta mož je Viljem Liebknecht, nemški državni poslanec in jeden prvih roditeljev mejnarodne socialne demokracije. Poleg Marksa in Engelsa je Liebknecht prva glava te stranke. Stal jej je pol stoletja na čelu in dosegel ž njo kolosalnih uspehov. Njegov pogreb je bil velikanska manifestacija proletarske zavesti.

**Italija.** — Umorjeni kralj Umberto je pokopan in vlado je prevzel njegov sin, kralj Viktor Emanuel III. Te dni je kralj storil običajno prisego na ustavo. Pred prisego je imel prestolni govor, v katerem je povdarjal, da bo zvesto čuval liberalne institucije in integriteto kraljestva.

**Vojna na Kitajskem.** — Na predlog nemškega cesarja je določen odhodnim zapovednikom združene inozemske armade na Kitajskem nemški feldmaršal grof Waldersee. Nemčija ki je s tem nakopala silno odgovornost in silne žrtve. Waldersee morda niti ne pride dotlej na Kitajsko, ko ga to treba. Združena armada je namreč že prav blizu Pekina, da morda se je boj za Pekin že začel. Ali pa bo imel boj zaželeni uspeh, ali bo možno oteti poslanike, to je dvomljivo. Kitajci so namreč začeli zadnje dni zopet bombardirati poslaniška poslopja, kar kaže, da hočejo poslanike dobiti v roke in da od velesil izprešajo ugodne mirovne pogoje.

drugi faktorji, ki pripomorejo k negativni rentabiliteti, in se ve da k temu, da ubogi akcionarji, — torej ne tisti, kateri imajo prioriteto v rokah, do kake dividende nikoli dospeli ne bodo, ako bode tako kakor do zdaj še naprej šlo. K dosti prevečem popravljani in „vzdržavanji“ navedem naj še nekaj slučajev.

Pred vsem se mi vidi neopravičljivo to, da se je pri pokladanji relsov, namesto hrastovih, ali izpregniranih bukovih pragov, jelove jemalo. Jelovi pragi so v komaj petih letih segnili, in treba jih je bilo s hrastovimi nadomestiti. Nekateri trdijo sicer, da je postavno predpisano, za prve prage jelovino jemati. To za Bog si ga vedi kakega tehničnega naroda, gotovo pa ne gospodarsko pametnega, kajti da bi se vzelo kaj hrastove proge, stali bi veliko manj kakor so čez pet let, ker se je hrastovina, ravno vsled upeljave železnice po Dolenjskem jako podražila. Da bi se bilo koj hrastove prage vzelo, prihranilo bi se bilo tudi v „preteku“ petih let, še enkratne to je že drugo pokladanje istih, ker je gotovo dosti stalo. Meni vidilo se je kar smešno to, da se je po jelovih pragih dolenjskih železnic, v petih letih koliko sto in sto tisoč hrastovih na Tirolsko in Solnograško izvozilo, in potem šele, dolenjskim železnicam jelove s hrastovimi nadomestilo, ko so vsaj za tretjino v ceni poskočili.

Potratno vidi se mi dalje to, da so se pri zelo vseh postajah v Temeniški dolini, kleti uradnikov tako zgradilo, da je voda v nje zahajala, ter da so ne porahljive postale, in da se je moralo vsled tega, pri vseh takih postajah, čisto nove nadzemeljske kleti napraviti.

Potratno se mi dalje vidi, in sicer jako potratno to, da se ni koj pri gradnju dolenjskih železnic, tiste preseke, o katerih se je že pač koj naprej vedeti moralo, da formacija dotičnega terena mirnih sten dati ne more, da se bodo marveč vedno na tir posipale; da se ni toraj tiste preseke že koj takrat dovolj široke, naredilo, ali pa da se jih ni podzidalo, ampak da se more to šele zdaj goditi, čez pet let goditi, kakor ji to pri preseku pred največjim mostom in tudi drugod. Vsa ta dela, izvršila bi se bila ob času gradnja železnice gotovo za polovico današnjega stanja.

Četrtič se mi vidi potratno to, da se obratnemu osebju, kakor kondukterjem, na kolodvorih poslujočim delavcem itd., draga stanovanja zgradijejo, ko je v sosedni vasi oziroma mestu stanovanj zadosti, in ko so bili tudi uslužbenci, z istimi zadovoljnejši nego so z zdajšnjimi v novih železničnih poslopih. Čemu je bila neki potrebna v tem obziru velika hiša stanovanj železničnih stanovanj na kolodvoru v Grosupljem čemu, ona na kolodvoru v Kočevju?

Zdaj se širi glas, da mislijo jednako poslopje tudi v Novem mestu zgraditi, ko je takih stanovanj v Bršlinu in v Novem mestu dovolj, in da bi jih ne bilo, zgradili bi jih gotovo tamošnji posestniki sami prav radi.

Še drugi faktor, kateri ima negativno rentabiliteto dolenjskih železnic za posledico, so pa obratne narase\*

## Obrtnija.

### Dolenjske železnice.

V zadnjem času se čujejo čedalje večkrat tožbe, kaj da bo z dolenjskimi železnicami, katere se kar ne morejo povzpeti na tako stopnjo, da bi se rentirale tako da mora dežela, ki je prevzela garancijo za obrestovanje leto na leto šteti lepe tisočake.

Kot vzrok slabi rentabi se navaja, da se preveč zida in popravlja. Temu je istinito tako, so pa tudi še